

POSZT-COVID IFJÚSÁGI TÜKÖR 4

A 16–29 éves fiatalok 60 százaléka elégedetlen a demokrácia jelenlegi állapotával, de a fiatalok relatív többsége „pártoktól távolságot tartó”

MTA Nagykokozatú poszt-COVID kiemelt program

2023. július

**Társadalomtudományi Kutatóközpont
Politikatudományi Intézet**

A kutatás háttere

Az [MTA Nagykokozatú poszt-COVID](#) kiemelt programok keretében 1000 fős reprezentatív online survey* készült a **16–29 éves magyar fiatalok körében**. A kutatói team tagjai: Szabó Andrea (TK PTI), Nagy Ádám (Excenter), Fekete Mariann (SZTE), Böcskei Balázs (TK PTI).

A 2023. május közepén készült adatfelvétel legfontosabb eredményeit négy héten keresztül, négy témában közöljük. *Az első gyorsjelentés a [COVID-19 következményeiről](#) és a második, [a magyar fiatalok külföldi tanulással, munkával és étellel kapcsolatos vélekedéseiről](#) már megjelent. A harmadik témája [a generációs identitás](#), végül a negyedik, a jelenlegi a 16–29 évesek politikai elköteleződéséről szól.* Az adatok részletes elemzése a kutatási projekt lezárásaként megjelenő monográfiában – amely ezen a kutatáson túl Big Data és fókuszcsoportos módszertannal történt adatfelvételt is tartalmaz – fog megtörténni.

A politikai elköteleződéssel kapcsolatos kérdésblokk legfontosabb eredményei:

- *A fiatalok hatvan százaléka elégedetlen a demokrácia működésével;*
- *A 16–29 évesek 43 százalékának nincs vagy nem ismert a pártpreferenciája;*
- *A Fidesz–MPSZ és az MKKP a relatíve legtámogatottabb párt;*
- *A magyar fiatalok körében a liberális, az európeér, valamint a zöld orientáció a legnépszerűbb értékcímke.*

A fiatalok hatvan százaléka elégedetlen a demokrácia működésével

A többlépcsős kutatás során külön kérdésblokkban vizsgáltuk a magyar fiatalok politikai identitását, benne a demokráciával kapcsolatos attitűdöket.

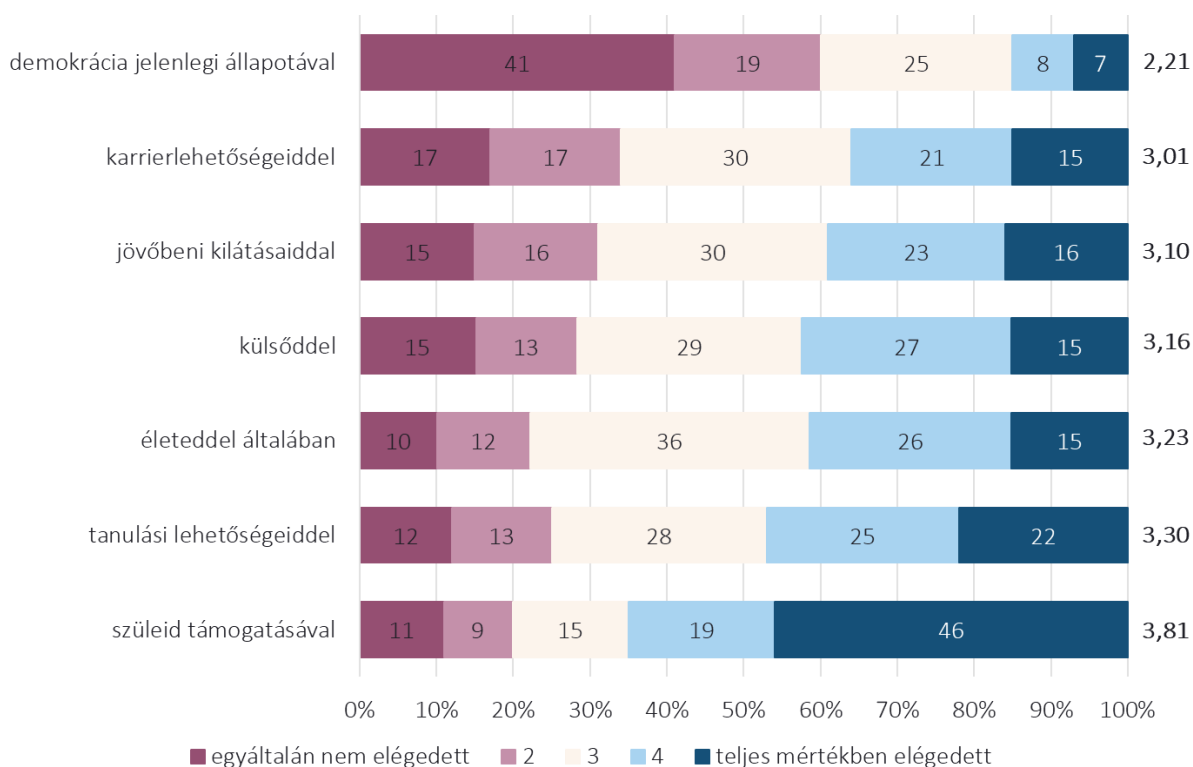
A 16–29 évesek túlnyomó többsége elégedett az élete különböző aspektusaival. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán közepesnél magasabb elégedettséget mutat szinte minden dimenzió (1. ábra). Különösen kiemelkedő a szülői támogatással való elégedettség (3,81 átlagpont), de inkább elégedettek a tanulási lehetőségeikkel (hangsúlyosan nem az oktatás színvonalával, hanem az oktatási rendszer által kínált képzési lehetőségekkel), általában az életükkel is.

A fiatalok saját jövőbeni kilátásaikat ugyanakkor közepesnél csak egy hajszállal értékelik jobbra. 39 százalékuk bizakodó szemben a 31 százaléknál szkeptikusabbal. A jövővel kapcsolatos attitűdöket másképp kérdezve az rajzolódik ki, hogy a magyar fiatalok egyharmada jellemzően sötétben látja a jövőt úgy általában, és ezen belül a saját jövőjét is.

A demokráciával való elégedettség kérdésköre eltér az általánosságban inkább pozitív összképtől: **adataink szerint a magyar demokráciával a 16–29 évesek 15 százaléka elégedett, ebből 7 teljesen, ezzel szemben 60 százalékuk inkább vagy kifejezetten elégedetlen.** A közepes mértékben elégedettek aránya 25 százalék.

Különösen elégedetlenek a férfiak/fiúk, az anyagi helyzetüket negatívan megítélik, valamint a tanuló fiatalok. Más részről viszont nagyon negatív a demokrácia megítélése a külföldi kivándorlást fontolgatóknál, valamint azon fiataloknál, akik tartanak a jövőtől.

1. ábra. Te személyesen mennyire vagy elégedett jelenleg a következő dolgokkal?
(összes válaszoló, százalék és 1–5 skála átlagai)

Forrás: MTA poszt-COVID jelenségek kutatás, TK PTI, 2023

A demokráciával való elégedettség – egyébként nem meglepő módon – erősen együttjár a pártpreferenciákkal. Egyetlen olyan párról beszélhetünk, amelynek a támogatói az 1–5 fokú skála átlagánál magasabbra értékelik a hazai demokrácia működését, ez pedig a Fidesz (3,36 átlagpont). Érdeemes azonban megjegyezni, hogy ebben a táborban sincs többségben az elégedettek aránya, sőt van egyötödnyi elégedetlen is. A Mi Hazánk fiatal szavazói ennél elégedetlenebbek (2,6 átlagpont). **A 2022-ben együtt induló ellenzéki pártok vizsgált támogatói azonban rendkívül elégedetlenek, több mint háromnegyedük egyes vagy kettős értéket választott, az elégedettek aránya pedig mindössze 6 százalék. Azonban még hozzájuk képest is elégedetlenebbek a Magyar Kétfarkú Kutya Párt szavazói: 83 százalékuk elégedetlen, az elégedettek pedig 7 százalékot tesznek ki.**

A 16–29 évesek relatív többsége ismeretlen preferenciájú

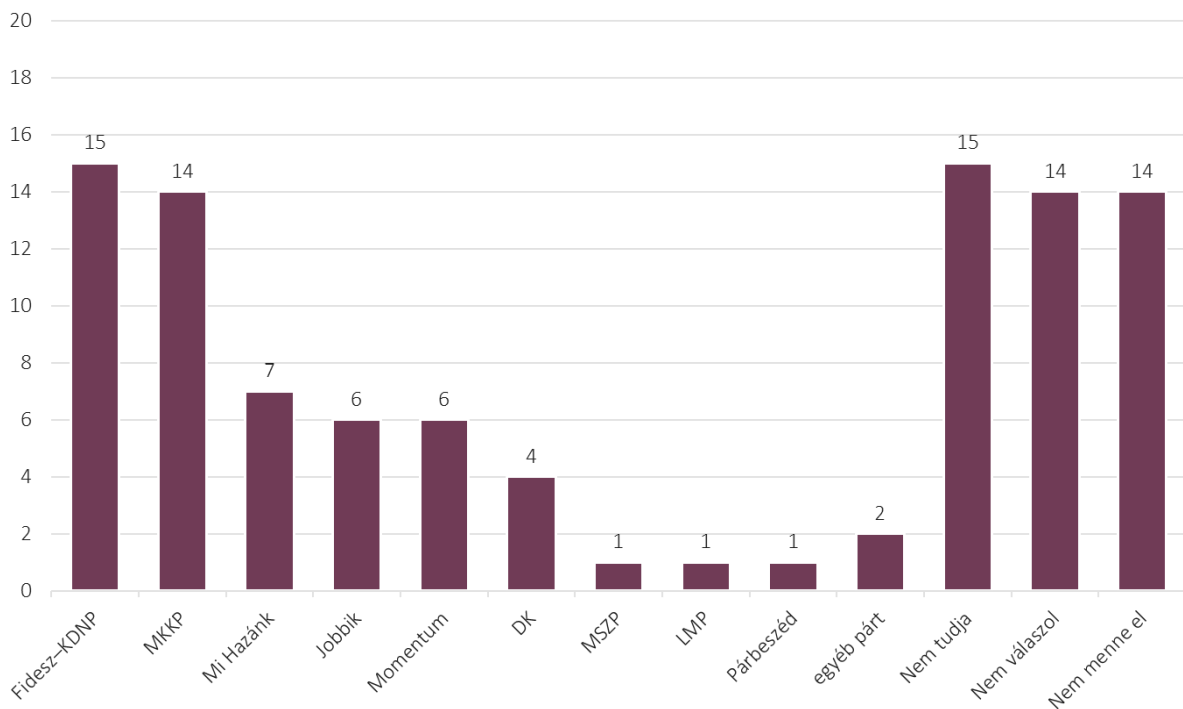
A pártok támogatottságával kapcsolatos legfontosabb eredmény, hogy a magyar fiatalok relatív többsége az ún. ismeretlen preferencia kategóriájába tartozik (pártoktól távolságot tart), azaz **nem tudja, hogy melyik pártra szavazna egy most vasárnap esedékes parlamenti választáson (15%), vagy tudja ugyan, de nem akarja megmondani (14%), esetleg kijelenti, hogy nem kíván részt venni a következő választáson (14%)**. Együttesen e három kategória 43 százalékot tesz ki, tehát **a magyar fiatalok nagy csoportjai számára nincs igazán elfogadható politikai párt a jelenlegi erőviszonyok között** (2. ábra).

A 2023. májusában zajló online adatfelvétel szerint a magyar 16–29 évesek¹ körében **két, egymástól hibahatáron belüli lévő, közepes támogatottságú párt követi egymást. A Fidesz–MPSZ-re a**

¹ A 18–29 évesekre, azaz a választókorúakra számított eredmények elhanyagolható mértékben, néhány százalékponttal térnek el a teljes mintára vonatkoztatott adatoktól.

vizsgált korcsoport 15 százaléka szavazna egy most vasárnap esedékes parlamenti választáson, a Magyar Kétfarkú Kutya Párt támogatottsága pedig 1 százalékponttal alacsonyabb. Még három párt támogatottsága haladja meg az 5 százalékos parlamenti belépési küszöböt a 16–29 évesek körében: a Mi Hazánk Mozgalom, a Jobbik – Konzervatívok és a Momentum Mozgalom. A többi ellenzéki párt választottsága 1 és 4 százalék között mozog. A 2022-es országgyűlési választáson egy listán induló pártok együttes támogatottsága egyébként jelentősen meghaladja a Fideszt.

2. ábra. Melyik párt listájára szavazna egy most vasárnap esedékes parlamenti választáson?
(összes válaszoló, százalék)

Forrás: MTA poszt-COVID jelenségek kutatás, TK PTI, 2023

A Fidesz–MPSZ legstabilabb fiatal támogatói két rétegből kerülnek ki. Egyrészt a községben élő, alacsony kulturális tőkét felhalmozni tudó családban élőknel és a jelenleg legfeljebb szakiskolába járó fiatalok közül, másrészt viszont a legmagasabb státusú, a jövőjüket igen pozitívan ítélik, az anyagi helyzetüket nagyon jóra értékelők, illetve a diplomások közül. A státusjellemzők mellett azonban a legfontosabb szempont a vallásosság. Más politikai szociológiai kutatásokkal összhangban az egyházasan vallásos fiatalok a kormányzópárt legerősebb támogatói, kutatásunk szerint közel háromtizedük (ami a teljes népességben mértnek a duplája) szavazna a Fideszre.

A másik érdemi támogatottságú pártra, a MKKP-ra legnagyobb arányban a fővárosban élő fiatalok, a legfeljebb 8 osztályt végzettek és ezzel összefüggésben jelenleg gimnáziumba járók, a diplomások és a kulturális tőkével jobban ellátott kibocsátó családban élő 16–29 évesek szavaznának.

A magyar fiatalok körében a liberális, az européer, valamint a zöld orientáció a legnépszerűbb értékcímke

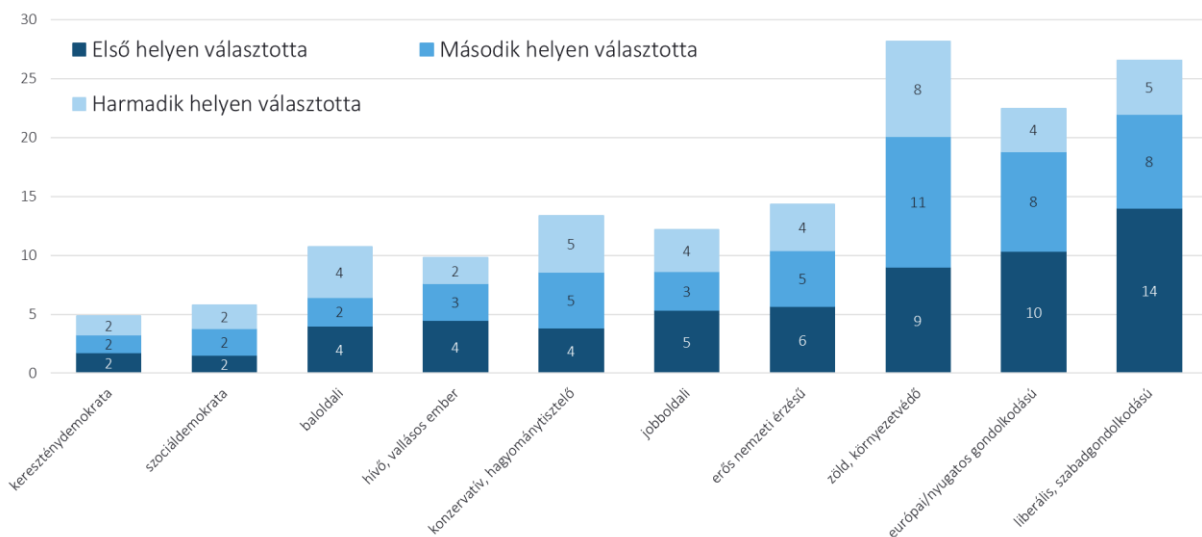
Angelusz Róbert és Tardos Róbert szociológusok még az 1990-es évek legelején vezették be az ideológiai címkek használatát a magyar társadalom politikai értékvilágának jellemzésére. Azt feltételeztük, hogy a direkt ideológiai skálák, a baloldali–jobboldali, a liberális–konzervatív mellett talán ezekkel a címkekkel könnyebben tudnak azonosulni a fiatalok.

Ezek az értékcímkék három, jobbra koherens eszmerendszert alkotnak, együvé tartoznak. Az elsőbe a jobboldali, az erős nemzeti érzésű és a konzervatív tartozik, a második eszmerendszerbe a liberális, az európai és a baloldali sorolódik, végül a harmadikat a hívő és a keresztény-demokrata címke alkotja.² Teljesen különálló ezektől a csoportoktól a zöld, környezetvédő, amely átmenetet képez a jobboldali és a baloldali csoport között és nagyon érdekes, hogy a szociáldemokrata is legalább egy dimenzióban távol áll a bal-liberális eszmerendszertől.

Ahogy nincs a magyar fiatalok körében egy domináns támogatottságú párt, úgy nincs kiemelkedően magas elfogadottságú értékcímké sem. A három lehetséges válasz közül az első figyelembe véve, **relatíve legtöbben (14%) a liberális, szabadgondolkodású ideológiai értékcímkét fogadják el, amit az európai, nyugatos követ (10%). A zöld, környezetvédő már 10 százalék alatti.** (3. ábra). Ha nemcsak az első, hanem a rangsorban másodikként és harmadikként választott címkét is vizsgáljuk, kitűnik, hogy még a második legnépszerűbb címkék is ugyanezek, csak a sorrend változik kissé. A zöld, környezetvédő címkét három válasz alapján együttesen 28 százalékuk választja, a liberálist 27, míg az európaiért 22 százalék.

A jobboldali, erős nemzeti érzésű és konzervatív címkék – amelyek együtt koherens ideológiát alkotnak – nagyon hasonló választottságúak, a fiatalok 3–6 százaléka fogadja el önmagához legközelebb állóként. Így összességében az erős nemzeti érzésű eszme 15 százalékuk számára elfogadható, a jobboldali 12, míg a konzervatív 14 százalékos választottságú.

3. ábra. Az alábbiakban olyan politikai eszmét olvashatsz, amelyek jellemzőek lehetnek egy ember gondolkodására. Válaszd ki ezek közül azt a hármat, amelyik a legközelebb áll a gondolkodásodhoz! (összes válaszoló, több válasz adható, százalék)

Forrás: MTA poszt-COVID jelenségek kutatás, TK PTI, 2023

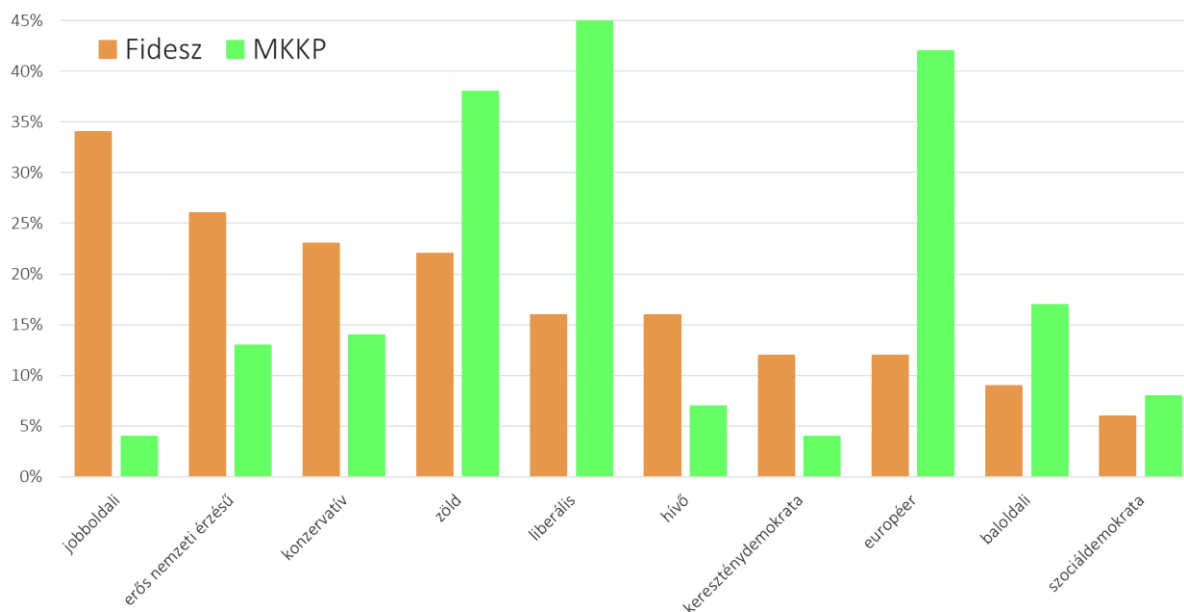
Külön is megvizsgáltuk a kormányzópárt és az MKKP fiatal szavazóinak politikai értékstruktúráját. Leegyszerűsítőnek és túláltalánosítóknak tűnik minden olyan közkeletű állítás, amely megpróbálja homogén tömbként bemutatni a Fidesz 16–29 éves támogatóinak ideológiai térképét. A 4. ábra ugyanis azt jelzi, hogy nincs a szavazótáboron belül egy dominánsan elfogadott politikai értékcsímke, a legtöbben a jobboldalit választják 34 százalékkal. Ezt az erős nemzeti érzésű (26%) és a konzervatív (23%) követi (ez a három címke azonban jellemzően összetartó, egymással konzekvensen kapcsolatban álló eszmerendszert takar). Mindazonáltal a zöld, környezetvédő a negyedik leginkább elfogadott címke a kormánypárti fiatalok gondolkodásában, a liberális, szabadgondolkodású pedig megelőzi a hívő,

² Ezeket a csoportosításokat egy statisztikai eljárás az ún. többdimenziós skálázás hozta létre.

vallásos nézetrendszert. Az ideológiai paletta legvégén a baloldali és a szociáldemokrata önmeghatározás található.

A Magyar Kétfarkú Kutya Párt fiatal szavazóinak politikai ideológiai hovatartozása lényegesen eltér a fentiekől. A 4. ábra alapján az MKKP támogatóinak politikai értéktérképében a liberális, az européer és a zöld címke a legmeghatározóbb. Ezek mindegyike magasabban választott, mint a Fidesz-szavazók legnagyobb arányban elfogadott címkéje, a jobboldali.

4. ábra. Az alábbiakban olyan politikai eszméket olvashatsz, amelyek jellemzőek lehetnek egy ember gondolkodására. Válaszd ki ezek közül azt a hármat, amelyik a legközelebb áll a gondolkodásodhoz!
(Fidesz-szavazó, MKKP-szavazó, több válasz adható, százalék)

Forrás: MTA poszt-COVID jelenségek kutatás, TK PTI, 2023

*A vizsgálat módszertana

Az 1000 fős vizsgálat speciális online mintán történt. 500 főt online panel, míg 500 főt közösségi médiás (Instagram, Facebook) véletlen hirdetések révén választottuk ki, amelyek önmagukban is reprezentatívak. A fiatalok körében az online elérés ma már 97–98 százalékos és a kétféle kiválasztási eljárás biztosítja a különböző ifjúsági rétegek megfelelő elérését.

Az egyesített 1000 fős minta reprezentatív a 16–29 éves magyar fiatalokra nem, korcsoport, település típusa, iskolai végzettség, illetve nagyrégiók szerint. A KSH által nyilvánosságra hozott, fiatalokra vonatkozó hivatalos és a mintabeli megoszlások közötti eltéréseket négy szempontú súlyozással korrigáltuk (férfi–nő; 16–19 évesek, 20–24 évesek és 25+ évesek; főváros, megyeszékhely, kisebb város és község; alacsony, közepes és magas végzettségű és diplomás; Közép-Magyarország, Dunántúl, Kelet-Magyarország). Egy 1000 fős véletlen minta hibahatára az alapmegoszlások tekintetében $\pm 3,2$ százalékpont, azonban az online minták ettől eltérhetnek.

**Az átlagosan 15 perces kérdőív – a kismintás előkutatás tapasztalatait figyelembe véve – tegező formában készült.

GDPR-szabályok: A kutatás során a lehető legszigorúbban betartásra kerültek a GDPR előírások. Az önkéntes kérdőív névtelen volt, 16 éven aluliak nem kerültek a mintába és személyes adatok nem kerültek rögzítésre.